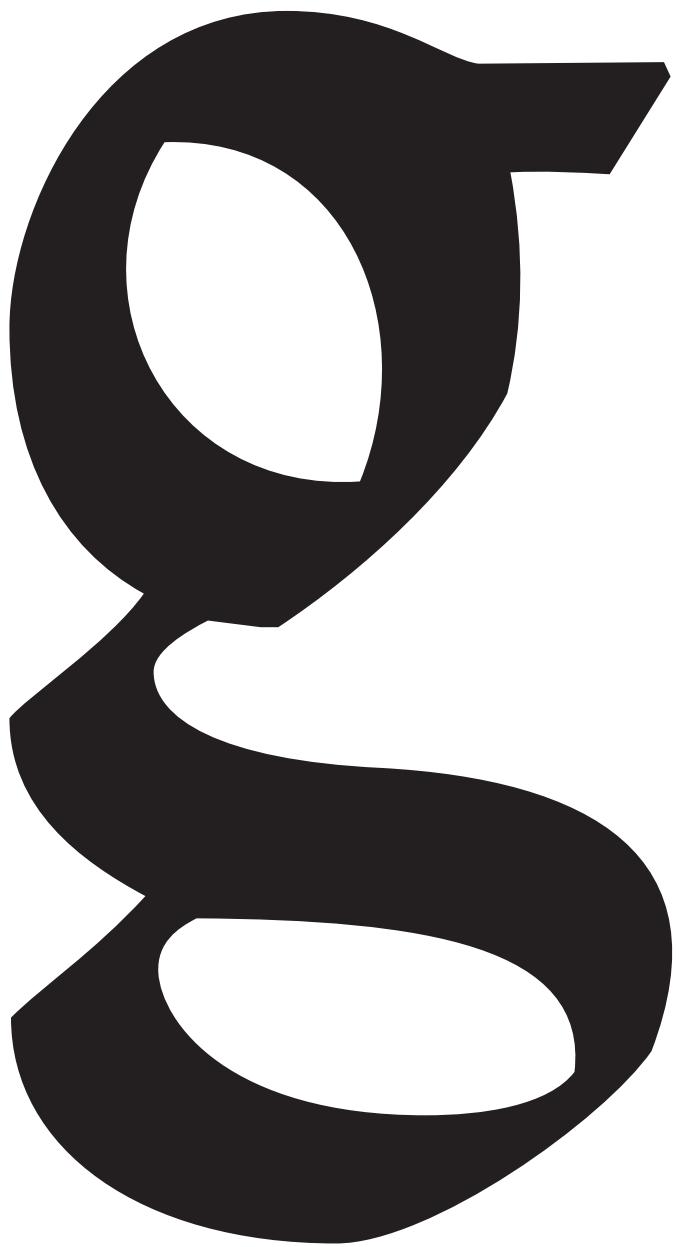
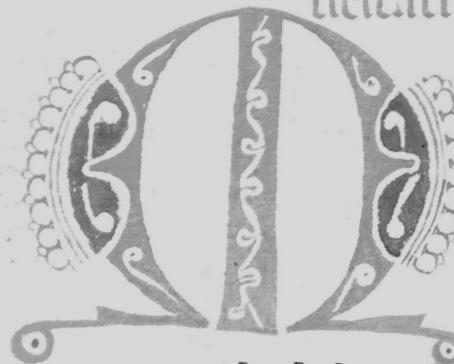

GOTICO-ANTIQUA, PROTO-ROMAN, HYBRID.
15TH CENTURY TYPES BETWEEN GOTHIC AND ROMAN
ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE TYPOGRAPHIQUE

SWEYNHEYM & PANNARTZ 'SUBIACO' PROTO-ROMAN 120R
KONRAD SWEYNHEYM & ARNOLD PANNARTZ
SUBIACO 1465

Lactantij firmarii de divinis institutionibus
adūsus gētes lib pīm? Qūta sit i fūt līgūcō
ueūtatis. Et q̄ nec sū religiōc sapiā nec sū sapiā
fūt probanda religio. Cogitā pīm?

BAGNO & excellēti īgenio nīri quom se doctrīne pē-
nitus dedidissent: quicquid laboris poterat impendī:
contemtis omnībus publicīs & priuatīs actionībus:
ad īquirēdē ueritatis studiū se contulerūt: existimā-
tes multo esse preclarīus humanarū diuīnarūq; rerū
īnvestigare ac scire rationē q̄ strūdis opībus aut cu-
mulandīs honorībus īherere: Quibus rebus quoniam fragiles terreneq;
sunt: & ad soliū corporis pīnent cultum nemo melior: nemo ius̄tior effici
potest. Erāt quīdez illi ueritatis cognitione dīnissimī quam scire tātopere
cupiuerūt: atq; ita ut eam rebus omnībus anteponerēt: Nam & abiecisse
quosdā res familiāres suas et renūtiasse uniuersis uoluptatibus constat: ut
solā nudamq; uirtutē: nudi expeditiōq; sequerent̄: tantū apud eos uirtutis
nomen et auctoritas ualuit: ut ī ea omne summi bonī premium pīdicarēt.
Sed neq; adepti sūt id quod uolebāt: & opera simul atq; īdustrīa pdide-
rūt: quīa ueritas id est archanū sumī dei qui fecit omnia īgenio ac p̄priis
sensib; nō potest comp̄hēdi: alioquin nihil inter deū hominēq; distaret si
cōsilīa & dispositiones illius maiestatis eterne cogitatio assequeret̄ huma-
na. Quod quīa fieri nō potuit ut hominī p se ipsū īdeo diuīna rōzcre: non
est passus hominē deus lumē sapientiē requirentem diuīcius errare: ac sine
ullo laboris effectu uagari per tenebras īextricabiles: aperuit oculos eius
aliquando: & notionem ueritatis munus suū fecit: ut & humana sapientiā
nullā esse monstraret: & errati ac uago uiām collequendē īmortalitatīs
ostēderet. Verū quoniam pauci urunzō hoc celestī beneficio ac munere: quod
obuoluta ī obscuro ueritas latet: eaq; uel contemtū doctis est: quīa ido-
neis assertoribus eget: uel odio idoctis ob īsīta sibi austēritatē: qua naīa
homīnum prodiūis ī uīcia patī non potest: Nam quīa uirtutib; amari-
tudo pīmixta ē: uīcia uero uoluptate condita sunt: illa offensi: hac delīnitī:
feruntur ī pīceps: ac bonoꝝ specie falsi mala, p bonis amplectunt̄. Succur-
rēdū esse his errorib; credidi ut et docti ad uera sapientiam diriganzō: et
īdocti ad uera religionē. Que professio multo melior: utilior: gloriosior:
putanda est q̄ illa oratoria ī qua diu uersati: non ad uirtutē sed plane ad
arguta maliciā iuuenes erudiebamus. Multo q̄ppe nūc rectius de pīceptis

AGNO & excellēti īgenio nīri quom se doctrīne pē-
nitus dedidissent: quicquid laboris poterat impendī:
contemtis omnībus publicīs & priuatīs actionībus:
ad īquirēdē ueritatis studiū se contulerut: existimā-
tes multo esse preclarīus humanarū diuīmarūq; rerū
īnvestigare ac scire rationē q̄ szruedis opībus aut cu-

mulandīs honorībus īherere: Quibus rebus quoniam fragiles terreneq;
sunt: & ad soliū corporis pīnent cultum nemo melior: nemo ius̄tior effici
potes;. Erat quīdez illi ueritatis cognitione dīnissimī quam scire tātopere
cupiuerūt: atq; ita ut eam rebus omnībus anteponerēt: Nam & abiecisse
quosdā res familiāres suas et renūtuasse uniuersis uoluptatibus constat: ut
solanudamq; uirtute: nudi expeditiōq; sequerenzō: tantū apud eos uirtutis
nomen et auctoritas ualuit: ut ī ea omne summi bonī premium pīdocarēt.
Sed neq; adepti sūt id quod uolebat: & opera simul atq; īdustrīa pdide-
rūt: quīa ueritas id est archanū sumī dei qui fecit omnia īgenio ac p̄priis
sensib; nō potest comp̄hēdi: alioquin nihil inter deū hominēq; distaret si
cōsilīa & dispositiones illius mateszatis eternecognitionassequerezō huma-
na. Quod quīa fieri nō potuit ut hominī p se ipsū īdeo diuīna rōzcre: non
es; passus hominē deus lumē sapientiē requirentem diuīcius errare: ac sine
ullo laboris effectu uagari per tenebras īextricabiles: aperuit oculos eius
aliquando: & notionem ueritatis munus suū fecit: ut & humana sapientiā
nullā esse mons̄raret: & errati ac uago uiām collequendē īmortalitatīs
os̄ēderet. Verū quoniam pauci urunzō hoc celestī beneficio ac munere: quod
obuoluta ī obscuro ueritas latet: eaq; uel contemtū doctis es;: quīa ido-
neis assertoribus eget: uel odio idoctis ob īsīta sibi austēritatē: qua naīa
homīnum prodiūis ī uīcia patī non potes;: Nam quīa uirtutib; amari-
tudo pīmixta ē: uīcia uero uoluptate conta sunt: illa offensi: hac delīnitī:
feruntur ī pīceps: ac bonoꝝ specie falsi mala, p bonis amplectunt̄. Succur-
rēdū esse his errorib; credidi ut et docti ad uera sapientiam diriganzō: et
īdocti ad uera religionē. Que professio multo melior: utilior: gloriosior:
putanda es; q̄ illa oratoria ī qua diu uersati: non ad uirtutē sed plane ad
arguta maliciā iuuenes erudiebamus. Multo q̄ppe nūc rectius de pīceptis

AGNO & excellēti īgenio nīrī quom se doctrinę pē-
mītus dedidissent: quicquid laboris poterat īpendi:
contemtis omnībus publicīs & priuatīs actionībus:
ad īquirēdē ueritatis studiū se contulerūt: existimā-
tes multo esse preclarūs humanarū dūiūnarūq; rerū
īnvestigare ac scire rationē q̄ struēdis opībus aut cu-

AGNO & excellēti īgenio nīrī quom se doctrinę pē-
mītus dedidissent: quicquid laboris poterat īpendi:
contemtis omnībus publicīs & priuatīs actionībus:
ad īquirēdē ueritatis studiū se contulerut: existimā-
tes multo esse preclarūs humanarū dūiūnarūq; rerū
īnvestigare ac scire rationē q̄ struēdis opībus aut cu-

A B C D E F G H } K L M

M N O P Q R S T V X Y Z

a b c d e f g h í l m m n n

o p p q r r s ſ t u u v x y ȝ

Γ Η Ν Β Ω Δ Η α β σ ε θ

A B C D E F G H I K L M M
N O P Q u R S T V X Y
Z a ā b b c ē c t c t d d e ē e f f
f i g g g ē g h h í l í m ú w û l b l
m m m m m n n n n o o p p
p p p p q q q q q q q q q q r r
r r a n s s B B B B t t t t a a t t
u û u û u í v x x x y & ţc. 3
y 9 r p v a d h a B s e θ l i

κλξοπρτүφχμ+θ

⋮⋮? -

κλξοπρτүφχμ+θ

⋮⋮? -

Non eram nescius Brute cum quae summis ingenii exquisitaque doctrina philosophi Graeco sermone tractavissent ea Latinis litteris mandaremus fore ut hic noster labor in varias reprehensiones incurreret. nam quibusdam et iis quidem non admodum indocitus totum hoc displaceat philosophari. quidam autem non tam id reprehendunt si remissius agatur sed tantum studium tamque multam operam ponendam in eo non arbitrantur. erunt etiam et iis quidem erudit Graecis litteris contemnentes Latinas qui se dicant in Graecis legendis operam malle consumere. postremo aliquos futuros suscipio qui me ad alias litteras vocent genus hoc scribendi etsi sit elegans personae tamen et dignitatis esse negent. Contra quos omnis dicendum breviter existimo. Quamquam philosophiae quidem vituperatoribus satis responsum est eo libro quo a nobis philosophia defensa et collaudata est cum esset accusata et vituperata ab Hortensio. qui liber cum et tibi probatus videretur et iis quos ego posse iudicare arbitrarer plura suscepit veritus ne movere hominum studia viderer retinere non posse. Qui autem si maxime hoc placeat moderatius tamen id volunt fieri difficilem quandam temperantiam postulant in eo quod semel admissum coerceri reprimique non potest ut propemodum iustioribus utamur illis qui omnino avocent a philosophia quam his qui rebus infinitis modum constituent in reque eo meliore quo maior sit mediocritatem desiderent. Sive enim ad sapientiam perveniri potest non paranda nobis solum ea sed fruenda etiam sapientia est sive hoc difficile est tamen nec modus est ullus investigandi veri nisi inveneris et quaerendi defatigatio turpis est cum id quod quaeritur sit pulcher.

rimum. etenim si delectamur cum scribimus quis est tam invitus qui ab eo nos abducatur sicut laboramus quis est qui alienae modum statuat industriae nam ut Terentianus Chremes non inhumanus qui novum vicinum non vult fodere aut arare aut aliquid ferre demique non enim illum ab industria sed ab inliberali labore deterret sic isti curiosi quos offendit noster minime nobis inuicundus labor. is igitur est difficilis satis facere qui se Latina scripta dicunt contemnere. in quibus hoc primum est in quo admirer cur in gravissimis rebus non delectet eos sermo patrius cum idem fabellas Latinas ad verbum e Graecis expressas non invitit legant. quis enim tam mimicus paene nominis Romano est qui Ennius Medeam aut Antipham Pacuvium spernat aut reicit quod se isdem Euripiidis fabulis delectari dicit Latinas litteras oderit Synephebos ego inquit potius Caecilius aut Andriam Terentium quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissentio ut cum Sophocles vel optime scripsent Electram tamen male conversam Attili mihi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut inerti simae segnitiae est aut fastidii delicatissimi. mihi quidem nulli satis erudit videntur quibus nostra ignota sunt. an tamen ne in nemore nihil minus legimus quam hoc idem Graecum quae autem de bene beate que vivendo a Platone disputata sunt haec explicari non placebit Latine Synephebos ego inquit potius Caecilius aut Andriam Terentium quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissentio ut cum Sophocles vel optime scripserit Electram tamen male conversam Attili mihi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut

HISTORICAL FORMS
STYLISTIC ALTERNATES

ss01	M	M
ss02	ñ	ñ
ss03	ſ	s

CONTEXTUAL ALTERNATES

m	m
n	n
i	í
p	p
r	r
u	u

ABBREVIATIONS

a	am
æ	ct
ð	de
	des
	dícit
	díctus
	dís
	dít
	dum
	und
é	em
	en
	est
h	bíc
g	ergo
í	ín
	íní
	ím
	ímu
	íre
	mí
	mín
	ní
	ním
l	ul
	lu
m̄	men
	mn
	mne
	mní
	mun
	tum
ñ	an
	ene
ó	on
	om
	ío
	odo

p	par
	per
p̄	pro
	prop
þ	pu
	pur
	put
q	quíd
q̄	qua
q̄	quídám
q̄	que
q̄	qua
q̄	quo
q̄	quod
q̄	quodám
t̄	tío
ú	um
	un
&	et
ʒ	et
γ	rum
ø	us

HISTORICAL LIGATURES
STANDARD LIGATURES

æ	ct
ff	ff
ñ	ñ
l̄	lí
ú	íu
m̄	ní
ra	ra
ñ	rí
ſſ	ſſ
ȝ	ſʒ
ta	ta
ti	tí
tu	tu
wí	uí

SWEYNHEIM & PANNARTZ 'SUBIACO' 120R [TW], PROTO-ROMAN FIRST USED IN SUBIACO BY KONRAD SWEYNHEIM & ARNOLD PANNARTZ, FOR AN EDITION OF DONATUS IN 1465 (NO LONGER PRESERVED) AND USED UNTIL 1467 IN FOUR EDITIONS IN TOTAL.

TYPE DESIGN WORKSHOP WITH STUDENTS OF ANRT AT BIBLIOTECA
STATALE DEL MONUMENTO NAZIONALE DI SANTA SCOLASTICA, HELD BY
ÉMILIE RIGAUD, THOMAS HUOT-MARCHAND, AND JÉRÔME KNEBUSCH,
SUBIACO, MAY 2018.

SOURCES: *DE DIVINIS INSTITUTIONIBUS ADVERSUS GENTES*, LACTANTIUS, 1465 [ISTC] & *DE CIVITATE DEI*, AUGUSTINUS, 1467 [ISTC].

WORKSHOP PARTICIPANTS: ALEXIS FAUDOT, RÉMI FORTE, MORGANE PIERSON, RAFAEL RIBAS, TANGUY VANLAEYS, ROSALIE WAGNER, ISIA YUROVSKY, ELOÏSA PÉREZ, FRANCIS RAMEL.

FONT DESIGNED AND PRODUCED BY ALEXIS FAUDOT AND RAFAEL RIBAS,
DIRECTED BY JÉRÔME KNEBUSCH, ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE
TYPOGRAPHIQUE (ANRT), NANCY.

IMAGES: COPYRIGHT ANRT, NANCY.

PUBLISHED UNDER THE SIL OPEN FONT LICENCE AND AVAILABLE AT
GOTICO-ANTIQUE.ANRT-NANCY.FR

COPYRIGHT ANRT, ALL RIGHTS RESERVED, 2020.

VERSION: 1.1, 11 FEBRUARY 2020

ADDED GLYPHS:

JUWjkw